

ESEJAS RAKSTĪŠANA VĒSTURĒ AR DIFERENCĒTU PIEEJU MĀCĪŠANĀS PROCESAM

8.klase

Absolūtisms

PROBLĒMAS:

- Vājas lasītprasmes iemaņas
- Nenoturīga (punktveida) atmiņa
- Vājas faktu zināšanas
- Rakstu darbos trūkst pamatotu argumentu (faktu)
- Rakstu darba struktūra ir haotiska
- Problēmas izveidot secinājumus

SASNIEDZAMĀIS REZULTĀTS:

- Sagatavošanās perioda laikā izveido struktūrētu vēstures faktu atgādni
- Saprot esejas uzbūvi-zin,kas kurā daļā kas ir jāraksta un cik punktu par to var saņemt
- Motivēts meklēt papildus informāciju
- Rakstot izklāsta savu domu secīgi un argumentēti
- Var nonākt pie patstāvīgiem secinājumiem

ABSOLŪTISMA PAZĪMES FRANCIJĀ

1. Likumdošanas un pārvaldes koncentrēšana valdnieka rokās
2. Kontroles nodibināšana pār feodāļiem
3. Vienotas baznīcas izveidošana
4. Algotas valsts armijas izveidošana
5. Kultūra, kas slavina valdnieku
6. Valsts ienākumu palielināšana

FRANCIJAS UN ANGLIJAS SALĪDZINĀJUMS

1. Vienoti likumu krājumi-kodeksi,karaļa rīkojumi-edikti un karaļa iecelti uzraugi-intendanti
  2. Feodāļiem jāuzturas galmā un jāpilda karaļa rīkojumi,viņi tiek izspiegoti pēc karaļa pavēles
  3. Aizliedza hugenotu baznīcu,karaļa padome kontrolēja katoļu baznīcu,kas bija vienīgā
  4. Valsts algoja karavīrus,vienādas uniformas un ieroči
  5. Glezna,kas attēlo karali kā Maķedonijas Aleksandru,sauli un Jupiteru
  6. Vienota nodokļu sistēma,merkantilisms
1. Parlaments,Lielā brīvību harta un Tiesību bils ierobežoja karaļa varu
  2. Gan parlaments ,gan tauta reizēm sacēlās pret karali
  3. Anglikāņi,katoļi un kalvinisti
  4. Gan karalim,gan parlamentam bija sava armija
  5. Glezna,kas attēlo karaļa nāvi,karikatūra par O.Kromvelu
  6. Parlaments neļāva karalim nepamatoti paaugstināt nodokļus,valdību vadīja premjerministrs-valsts kases pārzinis un ieviesa merkantilismu

ESEJAS STRUKTŪRA:

- Ievads
- Saturs (1-3 plāna punkti)
- Secinājumi

IEVADĀ JĀBŪT:

- Skaidrot virsrakstā pieminētos un citus nepieciešamos jēdzienus
- Laiks (par kuru vēstures periodu rakstīs)
- Telpa (par kuru reģionu/valsti rakstīs)
- Var būt/nebūt papildus komentāri par tēmas sašaurinājumu utt.
- Par katru 1 punkts(kopā 3-5 punkti)

SATURS:

Vienkāršais

- Uzskaita absolūtisma pazīmes
- Pie katras pazīmes izvērš Francijas /citas valsts īpatnības pieminot konkrētus faktus
- Par katru pareizu un ar faktiem apstiprinātu pazīmi 1 punkts (kopā 6)

Strukturētais

- Pirmajā plāna punktā stāsta kā absolūtisma pazīmes izpaudās Francijā ,min konkrētus faktus
- Otrā plāna punktā apraksta kā absolūtisma pazīmes izpaudās/neizpaudās Anglijā/citā valstī,min konkrētus faktus
- Par katru pareizu,ar faktiem apstiprinātu pazīmi 1 punkts (kopā 6-12)

CITI SATURA STRUKTURĒŠANAS VEIDI:

- Hronoloģiskais (parasti no senākā uz tuvāko mūsdienām ,visbiežāk 3 plāna punkti)
- Pretstatu (pozitīvās/negatīvās sekas,sieviešu/vīriešu viedoklis...utt.,parasti 2 plāna punkti)
- Cēloņsakarību (aplūko procesa cēloņus un sekas,2 plāna punkti)

SECINĀJUMI:

- Secinājumam jābūt par katru plāna punktu
- Secinājumi drīkst būt vairāk par plāna punktu skaitu
- Secinājumus var rakstīt tikai par to, kas pieminēts esejā
- *Kopējais punktu skaits 2-5 punkti (skolotājs koriģē pēc situācijas)*

SKOLĒNA PATSTĀVĪGAIS DARBS GATAVOJOTIES ESEJAI :

- Iepazīstas ar mācību grāmatā doto informāciju
- Izveido 1 vai vairākas pārskata tabulas uz atsevišķas lapas vai burtnīcā, kurās salīdzina konkrētas valsts situācijas atbilstību/neatbilstību absolūtisma 6 pazīmēm
- Drīkst meklēt papildus informāciju citās grāmatās vai internetā (tabulas papildināšanai)
- Iepazīstas ar esejas struktūru un punktiem
- Izveido savas esejas plānu ,koriģē to (pāru darbs, grupas darbs, skolotāja atbalsts)
- Esejas rakstīšanas laikā izmanto savu izveidoto pārskata tabulu (bet ne grāmatu vai internetu)

Komentāri pie prezentācijas

Pastāv dažādi veidi kā rakstīt eseju ,katrā mācību jomā var atšķirties satura struktūra un vērtēšanas kritēriji. Šeit ir piedāvāta tāda esejas forma, kura ,manuprāt, vislabāk atbilst 8.-9.klases skolēnu mācību procesam vēstures priekšmetā. Esmu izstrādāju maģistra darbu par esejas izmantošanu vēstures priekšmeta apguvē un ļoti daudz gadus piedalījos vēstures centralizētā valsts pārbaudes darba vērtēšanā. Gadu gaitā ir uzkrājusies zināma pieredze ar kuru tad arī vēlos dalīties.

Pamatskolas kursā es izmantoju RaKas izdoto V. Purēna mācību grāmatu Latvijas un pasaules vēsturē.

Vispirms par problēmām, kuras novērotas visbiežāk. Visa pamatā ir vājas lasītprasmes iemaņas un nenoturīga (tā saucamā “ punktveida ”) atmiņa, kas raksturīga skolēnu paaudzei patreizējā periodā. No tā izriet gan vājas faktu zināšanas (vienkārši neatceras),bet tas ,savukārt, apgrūtina pamatot savu viedokli ar konkrētiem faktiem un izdarīt secinājumus. Dažādos mācību priekšmetos māca rakstīt eseju atšķirīgi un tas savukārt, rada grūtības izveidot loģisku un saprotamu esejas struktūru. Vēstures procesi ir diezgan loģiski un pārzinot galvenās likumsakarības skolēnam nebūtu grūti papildināt savu stāstu ar atbilstošiem faktiem un tādejādi nonākt arī pie loģiski pamatotiem secinājumiem. Skolotājs var palīdzēt to paveikt.

Piemēram ,izmantojot 8.klases tēmu par absolūtismu es demonstrēju savu metodi kā sagatavot skolēnu esejas veiksmīgai uzrakstīšanai.

To, ka tēmas noslēgumā būs jāraksta eseja, jāinformē skolēni jau pašā sākumā. Jānodrošina, ka visi kopā to mācīsimies darīt pareizi soli pa solim.

Vispirms ,protams, skolēni iepazīstas ar absolūtisma definīciju un galvenajām pazīmēm. Pēc tam, izmantojot mācību grāmatu, skolēni pierakstu burtnīcā vai uz atsevišķas lapas izveido pārskata tabulu par to, kā 6 galvenās absolūtisma pazīmes izpaužas Francijā. Skolotājs ir konsultants ,bet kopumā skolēni strādā patstāvīgi individuāli vai pāros. Pēc tam iegūtie rezultāti jāsalīdzina un jāpārrunā. Skolēniem jānonāk pie secinājuma, ka Francijā absolūtisma pazīmes izpaužas vispilnīgāk. Skolotājs var palīdzēt ar uzvedinošiem jautājumiem.

Pēc šī parauga nākošajās stundās skolēni patstāvīgi veic tabulas papildināšanu ar citām valstīm (skolotājs var noteikt konkrētas valstis).Procesa beigās skolēniem jānonāk pie secinājuma, ka ir vairākas valstis, kuru procesi atbilst galvenajām absolūtisma pazīmēm tikai daļēji. Skolotājs ar uzvedinošiem jautājumiem ļauj skolēniem saprast kāpēc tā notika. Skolēni patstāvīgi var meklēt papildus informāciju citās grāmatās vai internetā ,lai papildinātu savu izveidoto tabulu. Skolotājs koncentrējas uz to, lai katrs skolēns ir apkopojis minimālo informāciju no mācību grāmatas, bet nenosaka maksimālo informācijas daudzumu, kā arī nepieciešamības gadījumā darbojās kā eksperts ,ja skolēni ir apjukuši informācijas gūzmā.

Kad tabula ir izveidota ,skolotājs iepazīstina skolēnus ar esejas struktūru un vērtēšanas kritērijiem. Skolēni uz atsevišķas lapas uzzīmē esejas struktūras modeli un to drīkstēs izmantot pirmajās rakstīšanas reizēs kā atgādni. Pirmajā reizē skolotājs dod salīdzinoši vienkāršu esejas virsrakstu (darba pavēli/uzdevumu) ,piemēram: Vai Anglijā bija absolūtisms? Gudrākiem skolēniem var dot iespēju salīdzināt kādu citu valsti ar Franciju. Vērtēšanas kritēriji skolotājam ir jāpielāgo konkrētās esejas virsrakstā minētajam uzdevumam. Darba veikšanas pirmajā reizē var atļaut arī izmantot skolēna paša sagatavoto pārskata tabulu, vēlāk, protams, skolēni jāorientē uz to, ka faktus vēlams iegaumēt. Ja tabulu veidojis skolēns pats, viņam tas nevar radīt milzīgas grūtības.

Skolotājs darbu novērtējot sniedz komentārus par to, kas ir izdevies, kas vēl jāuzlabo. Svarīgi ir iedrošināt un paslavēt ,kā arī vienlaikus objektīvi norādīt uz darba nepilnībām, kuras ir jānovērš. Pirmās esejas sagatavošana un uzrakstīšana prasīs vairāk laika, bet nākotnē tas atmaksāsies.